

Pientareet ja kesannot peltoluonnon monimuotoisuuden edistämisessä

Marjaana Toivonen, Suomen ympäristökeskus

Peltoviljelyn monimuotoisuus -webinaari

10.3.2026

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Maatalousluonnon monimuotoisuushelmet

- 1) Perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet
- 2) **Pientareet ja muut reunaympäristöt**
- 3) **Kasvipeitteiset kesannot**
- 4) Monimuotoiset maisemapiirteet: kivikasat, kivi- ja puuaidat, hirsirakennukset, suuret puut, kosteikot

Maatalousluonnon monimuotoisuushelmet

- 1) Perinnebiotoopit ja luonnonlaitumet
- 2) Pientareet ja muut reunaympäristöt**
- 3) Kasvipeitteiset kesannot**
- 4) Muut monimuotoiset maisemapiirteet: kivik aidat, hirsirakennukset, suuret puut, kostei

- Lajimonimuotoisuus matalampi kuin perinnebiotoopeilla, mutta selvästi korkeampi kuin viljellyillä pelloilla
- Yleisiä tavallisessa maatalousmaisemassa, ja siksi tärkeitä
- Arvoa ei aina tunnisteta

Pientareiden ja kesantojen lisäämistä suositeltu mm.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka Suomessa
Arviointija ja selvityksiä + Ympäristö
2025:9

maaseutu.fi

Pientareet

- Vähentyneet vuosikymmenien ajan salaojituksen ja lohkokoon kasvun myötä
- Tarkkaa alaa ei tiedetä – näkymättömyysongelma!
- Ei enää velvoitteita tai kannusteita tukijärjestelmässä, paitsi
  - suojakaistat vesistöjen varsilla
  - monimuotoisuuskaistat ympäristökorvauksessa
- Monihyötyisyys: eroosion esto, vesiensuojelu, luonnon monimuotoisuus

Pientareiden hyödyt monimuotoisuudelle

- Puoliluonnontilaisen elinympäristön verkosto peltomaisemassa
- Kasvien ja eläinten leviämisreitti
- Suoja-, pesä- ja talvehtimispaikka (myös pölyttäjät ja luontaiset viholliset)
- Harvinaistunutta niittylajistoa pysyvien pientareiden niittylaikuilla

Kasvipeitteiset kesannot

- Luonnonhoitonurmet ~ 87 000 ha, suojavaoähykkeet ~ 22 000 ha, monimuotoisuuskasvit ~ 41 000 ha (v. 2024)
- Luontoarvoiltaan kirjava joukko
- Pitkääaikaiset kesannot arvokkaimpia, mutta tukijärjestelmä ei tunnista
- Lyhytaikaisten kesantojen vaikutukset riippuvat kylvöseoksesta

Kesantojen hyödyt monimuotoisuudelle

Pitkäaikaiset kesannot

- Elinympäristö osalle niittyjen lajeista
- Erityisesti luonnonvaraiset niittykasvit ja päiväperhoset lisääntyvät ajan myötä -> lajisto lähenee pysyviä pientareita
- Metsäisessä maisemassa sijaitsevilla vanhoilla kesannoilla kasvien ja perhosten lajimäärät korkeimpia (*Toivonen ym. 2015 Biol. Conserv.*)

Kuvat: Pekka Malinen, Jouko Rikkinen, CC BY-NC 4.0

Kesantojen hyödyt monimuotoisuudelle

Lyhytaikaiset kesannot (yksi- ja useampivuotiset)

- Vaikutus riippuu siemenseoksesta ja kestosta
- Ravintoa eläimille, esim.
- Mesikasveja pölyttäjille -> maiseman kukkajakumon paraneminen
- Siemeniä ja hyönteisiä linnuille
- Tehokkaasti liikkuvat ja ravinnonkäytöltään joustavat lajit hyötyvät

Kuvat: Pekka Raukko, Jouko Rikkinen, Tatiana Bulyonkova, CC BY-NC 4.0

Tutkimustuloksia Justfood-hankkeesta

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Peltojen monimuotoisuustutkimus 2020

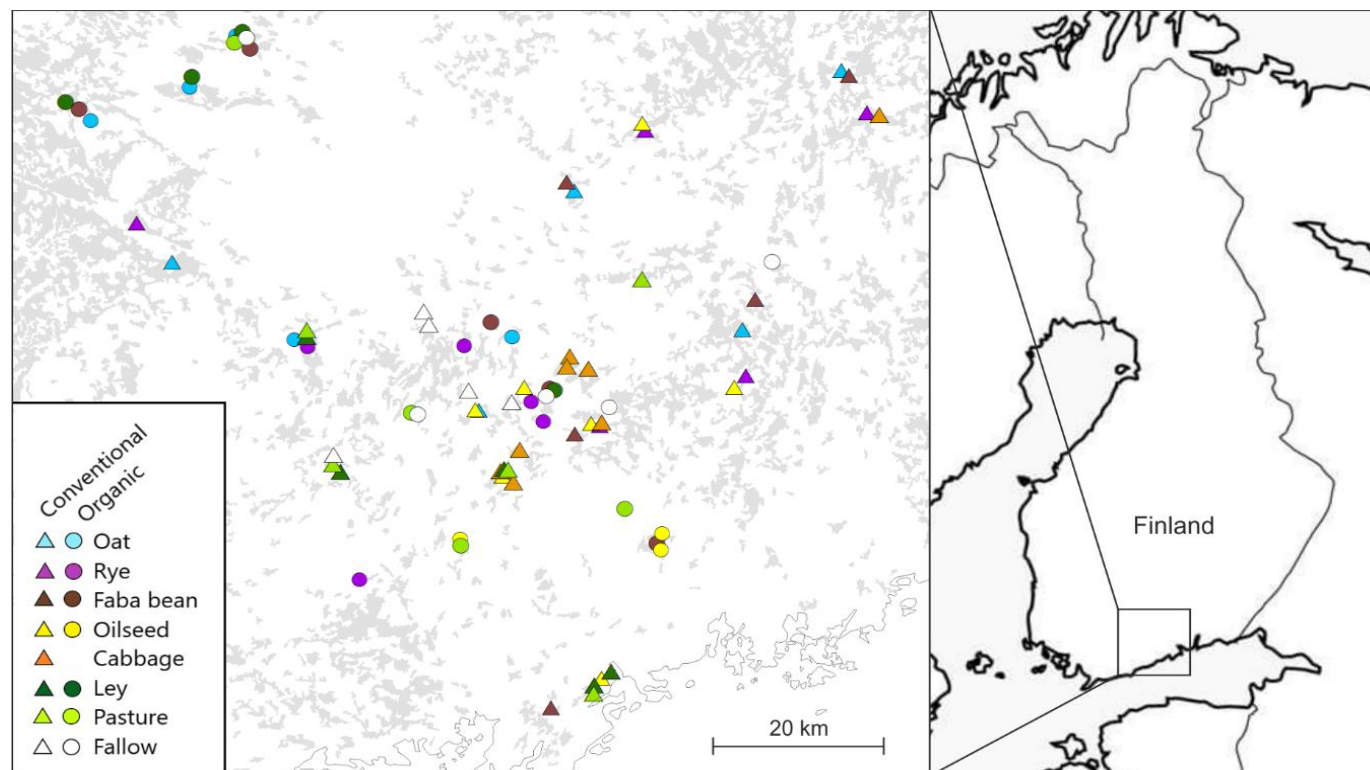
- 78 peltoa: 7 viljelykasvityyppiä + pitkäaikaiset kesannot

- Luomu ja tavanomainen

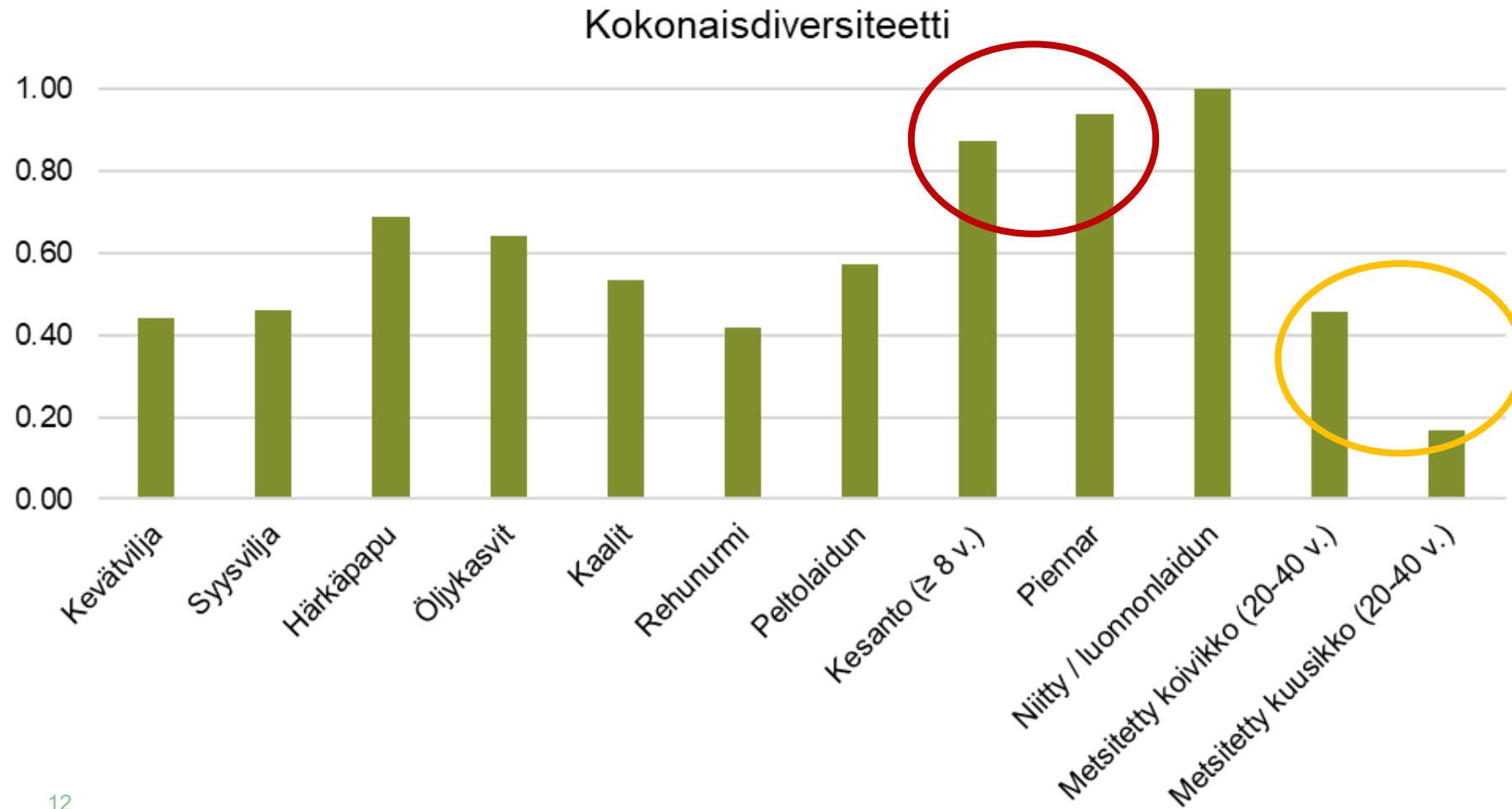
- Kasvit, maakiitäjäiset, pölyttäjät

(Toivonen ym. 2022 Agric. Ecosyst. Environ)

- Lisäksi muodostettiin pientareille, niityille ja metsitetyille pelloille vertailukelpoiset lajimääräarviot aiempien tutkimustulosten, -aineistojen ja täydentävän maasto-otannan perusteella

Lajimäärä pientareilla ja kesannoilla verrattuna viljeltyihin ja metsitettyihin alueisiin

Kasvit, maakiitäjät,
kimalaiset, päiväperhoset

Lajikoostumus pitkäaikaisilla kesannoilla verrattuna viljeltyihin peltoihin

- **Hyönteislajisto kesannoilla vs. viljellyillä pelloilla (*Toivonen ym. 2024 Agric. Forest Entomol.*)**
  - Päiväperhosista pienikokoiset, elinympäristön suhteen erikoistuneet, muna- ja toukkatalvehtijat
  - Kimalaisista myöhään keväällä lentoon lähtevät lajit
  - Maakiitäjäisistä huonosti lentävät ja eläinravintoon erikoistuneet lajit
- **Maamikrobisto kesannoilla vs. viljellyillä pelloilla (*Häkkinen ym. käsikirjoitus arvioitavana*)**
  - Hyödyllisten typensitojabakteerien, fosforia liuottavien bakteerien ja arbuskelimykorrhizosientien osuus kohonnut

Suosituksia monimuotoisuuden lisäämiseen kesannoilla ja pientareilla

Säilytä vanhat monilajiset nurmikasvustot

- **Säästä kasvustot, joille luonnonkasvit ovat levinneet**
- Hoida luonnonhoitonurmina
  - Pitkäaikaiset kesannot
  - Vanhat peltolaitumet, jolla laidunnus loppunut
  - Niittykasvi- ja lintukasvipellot kahden vuoden jälkeen
- Hyödynnä vanhat nurmikasvustot suojavyöhykkeinä sopivilla paikoilla
- Jos haluat lohkon yksivuotisten kasvien viljelyyn, säästä reunoilla vanha kasvusto monimuotoisuuskaistoina

Kun perustat uutta, valitse luonnolle otolliset paikat

- **Lohkot, joita eläimet suosivat luontaisesti** -> riistakasvit, lintukasvit, luonnonhoitonurmet
- **Aurinkoiset metsänreunat** -> luonnonhoitonurmet, monivuotiset monimuotoisuuskaistat, niittykasvit
  - monimuotoisen luonnonkasvillisuuden leviäminen
  - lämpöä ja tuulensuojaa hyönteisille
- **Peltoaukeat** -> lintukasvit, luonnonhoitonurmet, monivuotiset monimuotoisuuskaistat
  - osa peltolinnuista viihtyy aukeiden keskellä
- **Kuivat, paahteiset, hiekkaiset lohkot** -> niittykasvit
  - parhaat edellytykset niittykasvien menestymiseen ja monimuotoiseen kasvi- ja hyönteislajistoon

Käytä monipuolisia siemenseoksia

- **Monilajiset seokset**, joissa
  - heiniä ja kaksisirkkaisia, eri aikaan kukkivia
  - yksi- ja monivuotisia kasveja – suosi monivuotisia kesantoja
- Voimakkaasti kilpailevien kasvien/seosten välttäminen
- Vaikka valtaosin käytettäisiin edullista ”perusseosta”, johonkin kohtaan voi kylvää monimuotoisempaa
- Kotimaisten niittykasvien ja -siementen käyttö, jos mahdollista, edes pienessä määrin
  - erit. jos suunnitelmissa säilyttää kasvusto pitkään
  - siemeniä voi myös kerätä itse

Niitä pientareita ja kesantoja harkiten

- Niitto joka toinen vuosi tai harvemmin, jos umpeenkasvu ja haitalliset vieraslajit eivät ole ongelma, eikä niittoa vaadita
- Niitto **elokuussa** tai myöhemmin: useimmat kasvit ja eläimet ehtineet lisääntyä
- **Osittainen niitto**, jos tarvetta niittää aiemmin/useammin: kasvustoon jää suoja-alueita
- Niitto **peltolohkon keskeltä reunoille**: eläimet pääsevät pakoon
- **Pajujen jättäminen** peltojen laiduille: pölyttäjien kevätravinto, lintujen suoja-, pesä- ja ruokailupaikat

Yhteenveto

- **Pientareet ja kesannot eivät ole ”menetettyä alaa” vaan investointi luontoon ja ekosysteemipalveluihin**
  - Lajimäärä suurempi kuin viljellyillä pelloilla
  - Lajikoostumus eroaa viljellyistä pelloista -> monimuotoisuus lisääntyy maisematasolla
  - Tukevat pölytystä ja tuholaistorjuntaa viljellyillä pelloilla
  - Lievittävät perinnebiotooppien katoamisen vaikutuksia, vaikka eivät korvaa niitä

Kiitos

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute